

KERKBLAD

Jaargang 27 - nummer 11
vrijdag 29 mei 2020
editie Dokkum e.o.

G eandewei

Protestantse
Kerk

De Geest in een lege kerk

Waar blijft Gabriël?

Dopen met een schelp

Florence Nightingale

Column René Romijn

Waar blijft Gabriël?

Mijn vader heeft de laatste twee jaar van 'de' oorlog ondergedoken gezeten in zijn ouderlijk huis. Hij wilde zich niet melden voor de Arbeitseinsatz. Hij ging niet meer de straat op en aks er razzia's waren verstopte hij zich in een muurkast, waar zijn vader dan een linnenkast voor schoof. Altijd binnen zitten. Geen tv, geen sociale media, geen internet...

Niemand dreigt mij op te pakken. Ik hoef mijzelf niet te verbergen. En toch zit ik óók op eens in een isolement. Een virus met een vorstelijke naam regeert nu mijn leven. Ik ga behoedzaam over straat, een winkel binnen. En ik zit veel binnen of in mijn tuintje. Ik heb nog geen idee hoe lang dit gaat duren. Dat had mijn vader ook niet!

De kerk is dicht maar mijn Bijbel ligt open. En daarin lees ik over mensen die zich moesten verbergen in de woestijn. Mozes en Elia bijvoorbeeld. Ook zij hadden geen idee hoe lang dat zou duren. Ook zij twijfelden wel eens aan de goede afloop, aan hun God.

Een dochter van mij heeft een kat aangeschaft. Zij heeft het beest Gabriël genoemd, omdat zij dat zo'n mooie naam vond. Maar ik moest meteen denken aan de engel die in het boek Daniël uitleg moet geven bij een droom over wat er allemaal aan de hand was in de wereld toen. Dat was voor een gewoon mens helemaal niet duidelijk.

En zo is het eigenlijk nu weer. Er is van alles gaande in onze wereld, maar weten we het ook te duiden? Er is een pandemie, maar ook politiek, economisch en sociaal gebeurt er van alles waarvan wij de betekenis (nog) niet overzien. Wij hebben eigenlijk weer een Gabriël nodig die ons even bij de hand neemt. 'Waar gaan wij in het nieuwe jaar naartoe?' zong Wim Kan destijds. Nou, Gabriël, weet jij het? Zou je ons dan een klein beetje wegwijs willen maken?

René Romijn (1948) uit Drachten is gepensioneerd godsdienstleraar en dichter

Meditatie Leven in vrijheid

Scriba René de Reuver herdenkt en staat stil bij 75 jaar vrijheid. „Waar de drieslag God, de ander en ik als bron en adres van liefde verdwijnt, daar verkruijmt vrijheid.”

We leven in vrijheid, al 75 jaar. Goddank hebben we geen angst voor een wrede onderdrukker die ons zegt wat we geloven, denken of doen moeten. De journalistiek wordt niet aan banden gelegd. Geen bevolkingsgroep wordt afgezonderd, vervolgd of vermoord. We leven in een democratie waarin de regering ter verantwoording wordt geroepen. Wat een voorrecht om in dit land in vrijheid te leven, al 75 jaar!

De grootscheepse vieringen van 75 jaar vrijheid waren helaas allemaal afgelast. We vierden het grotendeels binnen. Op 4 mei hingen we de vlag halfstok - deze keer de hele dag - waren we thuis twee minuten stil en zongen het Wilhelmus. Ons volkslied zingt over vrijheid en weet van 'mijn schild ende betrouwen'. Op 5 mei ging de vlag helemaal uit. Juist nu het coronavirus ons gaan en staan beperkt beseffen we hoe kwetsbaar en bijzonder vrijheid is.

Leven is vrijheid is nog niet zo eenvoudig. Het is veel meer dan doen waar je zin in hebt en gewoon zeggen wat je denkt. Vrijheid is geen privébezit. Eddo Verdoner, de voorzitter van het Centraal Joods Overleg, zegt treffend in het katern *75 jaar Vrijheid*: 'Vrijheid maak je samen, de vrijheid van jezelf is ook de vrijheid van de ander.' Vrijheid stelt ons voor de uitdaging om in vrijheid samen te leven.

Eeuwen terug stelde de grote kerkvader Augustinus al: 'God dienen is de ware vrijheid.' Hij doelde daarmee niet op geloofsfanatisme zoals IS, maar op het grote gebod uit de Bijbel: God liefhebben boven alles en je naaste als jezelf. De apostel Paulus schrijft aan christenen in Turkije: 'u bent geroepen om vrij te zijn' (Gal. 5:13). Niet, zo vervolgt hij, om jezelf uit te leven, als slaaf van je driften, maar om elkaar te dienen in liefde.

Roeping

Vrijheid is dus geen privilege maar een roeping die richting geeft. Het doel is ervan is

niet het vergroten van mijn levensterrein of de optimalisering van mijn autonomie en welvaart, maar concrete liefde voor God, voor de ander en voor mijzelf. Waar de drieslag God, de ander en ik als bron en adres van liefde verdwijnt, daar verkruijmt vrijheid.

Wij zijn dankbaar dat we nu al 75 jaar vrijheid kennen. Toch is deze vrijheid geen garantie voor leven in vrijheid. Hoe snel leggen machten en krachten geen beslag op ons leven. Hoe gemakkelijk raken we niet in de ban van economisch gewin, onze eigen naam en faam en van onze driften. Ook een vrij land kent vele slaven. Leven in vrijheid is niet eenvoudig.

Omgekeerd zijn er inspirerende voorbeelden van mensen die in onvrije landen in vrijheid leefden, zoals Dietrich Bonhoeffer en Nelson Mandela.

De viering van 75 jaar vrijheid onderstreept de oproep van Paulus: u bent geroepen tot vrijheid. Misbruik die vrijheid niet, maar leef in vrijheid. Niet uit dwang of angst om afgewezen te worden, maar vanuit de ruimte van de liefde van God, zichtbaar in Jezus. Liefde, evenzeer voor die ander als voor uzelf.

Bevrijdingslied

Ds. André Troost schreef een speciaal 'bevrijdingslied: *Geroepen om vrij te zijn - voor joden, christenen, moslims en voor ieder ander mens-kind*'. Vrijheid is van ons allemaal. In dit lied concretiseert hij leven in vrijheid.

Het 'nooit meer' klinkt erin als oproep om de tirannie van elk politiek systeem dat mensen uitsluit af te wijzen. Het stelt de ratrace en stress van onze gulzige manier van samenleven onder scherpe kritiek. Alsof het alleen maar om onszelf zou gaan. Het verlangt naar dankbaar elkaars medemens te zijn, 'in naam van Hem die kwam, en vrede met zich nam, een koning als een lam, de zoon van Abraham!' En nodigt uit om blij te zijn, 'voor niets en niemand bang'. Blij omdat de maand mei is aangebroken. De staldeur is weer los, het is lente. De voorbode van de grote zomer die wacht.

Leve leven in vrijheid!

ds. René de Reuver is scriba van de generale synode van de Protestantse Kerk in Nederland

Leesooster

Week 23, 31 mei t/m 6 juni
zondag Ruth 3:1-18
maandag Ruth 4:1-22
dinsdag Psalm 104:1-18
woensdag Psalm 104:19-35
donderdag Matteüs 8:2-13
vrijdag Matteüs 8:14-22
zaterdag Matteüs 8:23-34

Week 24, 7 t/m 13 juni
zondag Psalm 150
maandag Romeinen 5:1-11
dinsdag Romeinen 5:12-21
woensdag Matteüs 9:1-8
donderdag Matteüs 9:9-17
vrijdag Matteüs 9:18-26
zaterdag Matteüs 9:27-34

Persoonlijk

De Geest in een lege kerk

De kerk is leeg. De Geest is er wel altijd. Toch missen we iets. Wij zoeken en wachten. Laat God Zich nog vinden? door Herman F. de Vries

Bijbel

We bevinden ons in de dagen tussen Hemelvaart en Pinksteren. De huidige tijd is indringend en nog intenser dan anders komt het Woord nu binnen. Ik zoek in de Bijbel waar ik nu tussen Hemelvaart en Pinksteren ben en vind in Handelingen 1:1-14 teksten.

Jezus is in de hemel opgenomen. Zijn vrienden keren terug van de Olijfberg naar Jeruzalem. De berg ligt bij de stad, op een sabbatsreis afstand. Laat de zondag dus voldoende zijn om Gods Woord te lezen en de betekenis ervan te ontdekken voor ons in deze tijd. In vers 13 lees ik dan dat Jezus' vrienden in Jeruzalem naar het bovenvertrek gingen waar zij anders ook waren. Vervolgens worden al hun namen genoemd. Zij zijn er dus nog. En zij zijn samen. Samen in het vertrek waar Jezus ook altijd was.

De kerk wordt elders het Lichaam van Christus genoemd. De Vader en de Zoon zijn één, zoals ook de Geest één is met de Zoon. De kerk is daar waar Jezus' vrienden zijn. Met de familie van Jezus, Zijn moeder Maria en Zijn broers, en met de vrouwen die in Jezus' nabijheid verkeerden, is het Lichaam, de kerk compleet en wordt 'vurig en eensgezind' gebeden. Hier mist de Heer en toch is het Lichaam daar en is er geloof. Er wordt gewacht. Eensgezind. Verbonden en gelovig. 'De Geest Die er zal zijn' is er al.

De aarde is vervuld

'De aarde is vervuld van goedertierenheid, van goddelijk geduld en goddelijk beleid. Al gij die God bemint en op Zijn goedheid wacht, de oogst ruist in de wind als psalmen in de nacht.'

Zo zingt de kerk in de Paastijd en wacht op Pinksteren. De Psalmen worden gelezen en overwogen. Woord voor woord komen de teksten in ons tot leven. Daar waar Jezus' vrienden zijn, daar is de kerk. Toen in dat bovenvertrek in Jeruzalem. Niet eens een tempel. Maar daar waar zij waren. Nu de enkelingen, in de overigens lege kerken, verbonden met hen die ook vrienden van Jezus zijn en thuis meevieren en mee bidden, gelovig wachtend op wat zeker komen zal. *'Dit weet ik zeker: de Heer antwoordt uit Zijn heilige hemel'* (Psalm 20).

Wel gescheiden, op afstand, maar toch eensgezind bidden en wachten wij op wat zeker komen zal. Wij zullen Pinksteren vieren. God zal Zijn zegen geven. Er is nu nog niets. De vrienden wachten. Zij bidden. Natuurlijk is er verdriet. Maar ook geloof. Er was in hun midden al meer dan zij nog voelden.

Pinksteren

Niet echt een artikel deze keer voor *Geandewei* over een thema of situatie in kerkelijk Nederland. Nee, zo dicht mogelijk bij de Bijbel nu. Omdat het daarvoor de tijd is. Dringend zijn

de dagen en het Woord dringt Zich op aan ons. Niet om ons te belasten, maar om ons te troosten en te bevrijden. Zonder het Woord zou de kerk en het leven pas echt leeg zijn. Soms duurt het wel erg lang voordat onze gebeden verhoord worden. Na de hemelvaart van Jezus duurt het niet lang. Hoopvol voor ons, nu ook wij wachten en bidden.

In Handelingen 2 lezen wij 'plotseling' en dat 'een geluid klonk'. Het lege vertrek werd gevuld, met wind en met vlammen, met stemmen van allen die daar bijeengekomen waren 'in afwachting van' én om te bidden. Allerlei talen, maar wel verbonden. En superactief.

Liefde stroomt

In onze dagen zwijgen steeds meer wapens. Er wordt een andere strijd gestreden. Moslims en christenen vinden elkaar in daden van barmhartigheid en naastenliefde. Buren die jarenlang niet met elkaar gesproken hebben, sturen elkaar een kaart of bellen elkaar op. Kinderen van God vinden andere manieren en nieuwe vormen om elkaar te bemoedigen. Overal klinken stemmen, ook al zijn de kerken leeg. Liefde stroomt. Als een windvlaag. En met het geluid van stemmen en muziek kon het wel eens de Heilige Geest zijn.

God met ons. Pinksteren in ons lijden. De leegte die tot een ruimte is geworden. Een ruimte die er op wacht om steeds weer gevuld te worden, met goedertierenheid bijvoorbeeld. Vermoeid en verzwakt deinen wij mee op de wind, de Heilige Geest, en zien wij hoe de kerk zich vult en leeft.

Ja, Pinksteren overleeft en doet overleven. De vrienden van Jezus staan op en beginnen het Evangelie te verkondigen, tot aan de uiteinden der aarde. Koester de Paas- en Pinkster- vlam en verlicht, bevrijd en zegen elkaar met het licht en de liefde van Christus. God Zelf geeft ons dit vuur.

De vrienden vonden Jezus niet meer lijfelijk in hun midden, maar wel Zijn Geest. Wij missen in deze tijd ook veel, elkaar zoals voorheen, maar missen toch niet de Geest van God. Volg dan de vrienden van Jezus in hun verkondiging en wees voor elkaar opnieuw en in nieuwe vorm kerk en daardoor een vreugde en zegen. Zo leeft de kerk, en beweegt de Geest, niet in de leegte, maar in de ruimte, en wordt het Koninkrijk nieuw geboren.

ds. Herman F. de Vries uit Ternaard is predikant van de Protestantse Gemeente te Dokkum - Aalzum - Wetsens

De mooiste foto's van Willem Wilstra

Byldspraak - Willem Wilstra

Sinnehúske

Bern út de jierren 1930 - 1950 binne bekend mei de sykte tbc (tuberkuloaze), in gefaarlike besmetting fan de luchtwegen en longen. En no ynienen is dêr de koroana, mei sawat deselde symptoanen as tbc. En it frappante is, dat der ek no noch gjin probaat medisyn beskikber is ...

It heucht my noch goed: as ik op 'e fyts nei pake en beppe ta gie, seach ik ûnderweis by in grutte pleats in houten húske op it hiem stean, dêr't in pasjint yn lei dy't altyd nei my swaaide. Beppe neamde it in tintsje. De pasjint wie, krekt as no, ôfsundere en moast goed en sûn ite, frisse lucht en sinnestrielen fange om op te knappen. De measte fan dy húskes stiene op tsjiltsjes en koene mei de sinne meidraaie.

Guon leine der wol moannen lang yn.

De koroanapasjinten fan no dy't yn it sikehûs bedarje komme yn it slimste gefal op 'e intensive care, oan de beâzeming. Dy ic-mooglikheden binne yn de jierren 1960 ynfierd. Wy binne no sechtich jier fierder.

In timmerbedriuw yn Grinslân makket sokke húskes no wer en neamt se sinnehúskes. It ferkeappaatsje is fansels, datst se yn 'e tún sette kinst om kreatyf dwaande te wêzen, as in lekker rêst-plakje om ta dy sels te kommen - en folle mear mooglikheden.

(By de foto: sa'n tintsje is no in museumstik)

Diversen

Frysktalige meditaasjes alle sneinen op It Nijs

Doe't de koroanamaatregels it hâlden fan tsjerketsjinsten foarearst ûnmooglik makke, wie it ek dien mei Frysktalige tsjinsten. Dêrom gie de lieding fan it digitale nijsmedium It Nijs hinne en publisearje alle sneinen

en oare kristlike feestdagen in Frysktalige meditaasje. It foarnimmen wie om dat fan de Peaske oant en mei de Pinkster te dwaan. Underwilens is besletten om dêrmei troch te gean, ek as de oerheidsmaatregels ferromme wurde. Foargongers fan ferskillende tsjerklike rjochtingen wurkje dêroan mei.

De oertinkingen, ek dy't al publisearre binne, binne te finen troch www.itnijs.frl oan te klik-

ken en dan te sykjen ûnder Mienskip - Spiritueel.

Op It Nijs publisearje frijwillige meiwurkers sûnt 2009 alle dagen nijs fan tichteby en fierôf, opinyartikels, columns en skôgingen. It is in inisjatyf fan de Ried fan de Fryske Beweging. Doel is om ûnderfine te litten dat it Frysk foar alle deistige nijs en artikels goed te brûken is.

www.itnijs.frl

Coronavirus

Dopen met een doopschelp

Zodra er weer fysieke samenkomsten mogelijk zijn, moet ook het sacrament van de doop weer bediend kunnen worden. Om te voorkomen dat de predikant dan niet voldoende afstand van de ouders kan houden, adviseert het moderamen van de Protestantse Kerk in Nederland om een 'verlengde arm' te gebruiken, bijvoorbeeld een doopschelp.

'Dopen is wezenlijk voor de christelijke kerk: iemand die gedoopt wordt, wordt meegenomen in de beweging van sterven met Christus en opstaan met Hem tot een nieuw leven. Dopen is daarmee ook niet iets om op de lange baan te schuiven. We kunnen de doop niet missen', stelt het moderamen in een uitgebreide verklaring. 'Door de doop treedt de dopeling toe tot de kring van de gemeente, de gemeenschap van mensen rondom Christus. We bedienen de doop daarom ook niet in huiselijke kring, maar in de kring van de gemeente.'

Geen familiegebeuren

In principe had het moderamen kunnen besluiten om ouders de bevoegdheid tot dopen te verlenen: in crisistijd biedt de kerkorde daar ruimte voor. De kerk houdt echter vast aan dopen door een bevoegde ambtsdrager, namelijk een predikant of (sinds enige tijd) een kerkelijk werker met sacramentsbevoegdheid. De doop is namelijk 'principiële geen familiegebeuren, maar een sacrament van de kerk van Christus', aldus de verklaring.

Online dienst

Veel ouders zullen de doop willen uitstellen tot er weer 'normale' kerkdiensten mogelijk zijn, maar voor wie niet kan wachten (denk aan situaties waarin het kindje een beperkte levensverwachting heeft) bieden de landelijke overheidsrichtlijnen voldoende ruimte voor een dienst in crisistijd. De doopbediening in de huidige reguliere online dienst op zondagmorgen - en zodra dat kan in een 'anderhalve-meterdienst' ligt het meest voor de hand.

Verlengde arm

Aangezien het onmogelijk is voor een predikant om anderhalve meter afstand tot kind en ouders te houden als hij of zij de doop bedient, is voor het dopen een 'verlengde arm' nodig. Het moderamen suggereert daarvoor een nieuw liturgisch voorwerp: de doopschelp. Een Jacobsschelp - genoemd naar St. Jakobus van Santiago de Compostela en daarmee de schelp die pelgrims karakteriseert - kan op een stok gemonteerd worden. Hiermee schept de predikant water uit het doopvont om daarna driemaal een scheutje over het kinderhoofd te gieten, onder het uitspreken van de bekende woorden 'ik doop je in de naam van de Vader, de Zoon en de Heilige Geest.'

Dopen met behulp van een schelp in plaats van met water uit de hand gebeurt in andere kerktradities al veel langer, benadrukt het moderamen. Het nieuwe is alleen de verlengde arm.

Waardig

Het is belangrijk dat de doopschelp netjes op de verlengde arm bevestigd wordt, zodat er een 'waardig' liturgisch voorwerp ontstaat. Om gemeenten te helpen bij het fabriceren heeft kunstenaar André Bikker een instructiefilmpje gemaakt (scan de foto met de Geandewei-app, dan komt het in beeld).

Aan het einde van het filmpje toont hij ook een nieuw ontworpen verlengde doopschaal in de vorm van een veer. Bikker: „De veer verwijst naar de duif die neerdaalde toen Jezus werd gedoopt in de Jordaan. De veer als zachte strelende aanraking van Gods betrokkenheid bij het dopen."

Geloofsgetuige

Antoine Court

'Ik sprak mij uit tegen wat 'inspiratie' genoemd werd en trachtte uit te vinden waar het misbruik ervan vandaan kwam'

* 27 maart 1695, Villeneuve (Ardèche, Fr.)
† 13 juni 1760, Lausanne (Zw.)

Wie zijn er bevoegd om voor te gaan in een kerkdienst? Moet het altijd een 'geordende' voorganger zijn? Een 'preek van de leek' kan heel inspirerend zijn. Maar begin achttiende eeuw liep het bij de Franse protestanten uit de hand met het voorgaan door leken. In 1685 had de Zonnekoning het *Edict van Nantes* herroepen. Einde godsdienstvrijheid. Protestantenvlucht werd op de vlucht gejaagd, tot de galeien veroordeeld, geëxecuteerd, gedwongen heropgevoerd. Voor dopen, trouwen en begraven moest verplicht een priester worden ingeroepen. De illegale samenkomsten van overgebleven Hugenoten werden noodgedwongen geleid door leken. Deze 'profeten' en ook 'profetessen' waren soms nog kind. In hun boodschappen speelden visioenen een grote rol die hoop gaven op verlossing. Dit mondde tussen 1702 en 1704 in de Cévennen uit in een gewelddadige opstand, de oorlog van de Camisards.

Antoine Court was als kind door zijn moeder meegenomen naar zulke bijeenkomsten. Nog maar zeventien of achttien jaar oud werd hij ook zo'n lekenvoorganger. Maar hij kreeg twijfels over het gedrag van de profeten en profetessen en hun verhalen. In het sterfjaar van koning Lodewijk XIV, 1715, belegde hij daarom met een handjevol andere voorgangers in het bergdorpje Montèzes een synode, de eerste in 35 jaar. Hij trok met anderen rond - vaak 's nachts - om de ontregelde gemeentes weer te organiseren en regionale en nationale bijeenkomsten van afgevaardigden te beleggen. De strijd tegen het fanatisme stuitte op weerstand van sommigen profeten en profetessen. En de Camisards hadden ook de protestanten buiten Frankrijk kopschuw gemaakt. Maar Court wees geweld categorisch af en was een bevlogen ambassadeur voor zijn kerk. Hij liet zich bijscholen in Genève en officieel bevestigen. De theologen die Court de hand toestaken moesten op eieren lopen vanwege permanente Franse politieke druk. In 1729 noodgedwongen gevlucht kreeg hij de predikantenopleiding voor de Fransen in het Zwitserse Lausanne onder zijn hoede. Vanuit zijn ballingschap bleef hij vasthoudend leiding geven aan de kerk van de Désert. Hij schreef een pleidooi voor staatkundige godsdienstvrijheid en overzichten van de geschiedenis van zijn protestanten. Zo kreeg hij iemand als Voltaire achter zich, bekend voorvechter van maatschappelijke en politieke tolerantie. En ook omdat protestanten grote ondernemers voortbrachten kwam het uiteindelijk goed met hun rechten.

Harmen Jansen

Column Jannie Dijkstra

COVID-19

Van een afstand was ik in maart en april getuige van het feit dat in Nederland en andere Westerse landen de aantallen besmettingen met het coronavirus omhoog schoten. Hier in Zambia was toen nog helemaal niets aan de hand.

Een aantal zendelingen werd door hun 'thuisland' teruggehaald. Zendelingen met wie ik nauw contact had. Op dat moment werd het ook een realiteit voor mezelf.

Zambia is een land waar het zorgsysteem bij lange na niet datgene kan bieden wat Nederland zou kunnen bieden. Toen ik mezelf de vraag stelde; 'ga ik terug?' gonsde het antwoord door mijn hoofd; 'NEE!!!!' De gedachte dat ik mijn Afrikaanse vrienden en collega's achter zou laten omdat het in Nederland 'veiliger' zou zijn, omdat ik daar beter verzorgd zou worden in het ziekenhuis, mocht ik het virus krijgen, deed mijn hart pijn. Ik kon, ging - en ga - dat niet doen.

Waarom niet? Nou, daar kan ik heel duidelijk een antwoord op geven: God heeft mij in mijn leven vaker laten zien dat Hij erbij is, dat Hij mij niet alleen laat, wat er ook gebeurt.

Wees niet bang, want Ik ben bij je, vrees niet, want Ik ben je God. Ik zal je sterken, Ik zal je helpen, je steunen met mijn onoverwinnelijke rechterhand". Jesaja 41:10

Ik loop enigszins risico vanwege het feit dat ik in 2017 een longvliesontsteking heb gehad. Het was kantje boord. Maar ook toen was het God die zei: 'Ik ben bij je!' Ik ben toen nooit bang geweest en zal dat nu ook niet zijn. Ook in deze coronasituatie zal Hij me niet alleen laten.

Op moment van schrijven schiet het aantal besmettingen in Zambia omhoog. We zullen hier ook nog wel een flinke piek bereiken. Een lockdown zoals jullie die in Nederland kennen is hier niet realistisch. Er moet gewerkt worden. Doodgaan van de honger of het virus doorstaan, dat is de keuze hier.

Mijn werk is tijdelijk veranderd in het produceren van katoenen mondkapjes en het helpen de bevolking bewust te maken van de coronaregels. Het verspreiden van het Woord van God blijft onveranderd!

Ik ben 'HIER' nodig, dat is me wel duidelijk!
www.jannieinmission.nl

Florence Nightingale (1820 - 1910) Grondlegster van de moderne

Deze maand is het tweehonderd jaar geleden dat Florence Nightingale werd geboren. Deze intelligente en goed gesitueerde vrouw was voorbestemd om een leven in het aristocratisch milieu te leiden. Maar nadat ze als tienermeisje de stem van God had gehoord, wist ze zeker dat ze zich het lot van de armen, zieken en gewonden moest aantrekken. Ondanks hevig verzet van haar aristocratische familie zette ze door en werd ze voorloopster in de verzorging van zieken, om tenslotte grondlegger te worden van de moderne geneeskunde.

door Maurice C.J. Wielenga

Krimoorlog

Toen ze ervaring in de verpleegkunde had opgedaan in het diaconessenhuis in het Duitse Kaiserswert en in het ziekenhuis St. Vincent de Paul bij Parijs, trof haar een artikel in de Britse krant *The Times*, waarin William Russell schreef over de mensonterende toestanden onder de gewonde Britse soldaten op de Krim. Ze vertrok daarop met een groep van 38 verpleegsters naar Scutari, waar ze een wanordelijke chaos aantrof.

Met veel geduld, tact en ondernemingszin wist ze te bereiken dat de verzorging van de gewonde militairen aanmerkelijk verbeterde. Toch stierven de meeste soldaten op haar afdeling. Hoe kon dat? Dat was voor haar de grote vraag. Ze drong aan op onderzoek en hieruit bleek dat de riolering van het complex defect was. Van nu aan drong sterk het besef bij haar door, hoe belangrijk hygiëne was, 'de dienaar van de beschaving.' De riolering werd hersteld en het aantal genezingen steeg.

Statistieken en diagrammen

Florence Nightingale was ook wiskundig aangelegd. Nog tijdens haar verblijf in de ziekenboegen op de Krim verzamelde ze relevante gegevens om er diagrammen en statistieken van te maken. Ze werd uitvindster van het pooldiagram. Daarnaast schreef ze het handboek voor 'moderne verpleegkunde'. Haar opvattingen over dit vakgebied werden vertaald in definities die de oprichting van de World Health Organization (Wereldgezondheidsorganisatie) hebben bepaald. Uit het belang dat nu wordt gehecht aan de dagelijkse diagrammen en statistieken over het coronavirus, is wel af te leiden hoe belangrijk de zienswijze van Nightingale voor de gezondheidszorg is geweest.

Sociaal bewogen

Terug in Engeland stelde ze zich aan het hoofd van een team van wetenschappers. Daarbij stelde ze, dat er behalve aandacht voor verpleging, ook beleid moet komen voor sociale hervormingen. Voor een beeld hoe Engeland er destijds bij lag kunnen we terecht bij de boeken van Charles Dickens, die de schrijvende armoede van destijds indringend beschreef. Juist met deze Dickens heeft Florence Nightingale samengewerkt. Ze zette de Britse regering onder druk om sociale wetgeving te bevorderen.

In politieke kringen werd met ontzag over Florence gesproken: zei was 'the Nightingale power'. Door haar tomeloze inzet kwamen er nieuwe wetten tot stand op gebied van onder-

wijs, gezondheidszorg en een minimaal inkomen. Zo werd ze een voorvrouw voor de moderne verzorgingsstaat. Waarschijnlijk heeft ze door haar ijver voor de gezondheidszorg meer levens gered dan tijdens haar verpleegstersbestaan tijdens de Krimoorlog.

Een keten van beïnvloeding

Florence was een jaar of veertig toen de crinolines (hoepelrokken) in de mode kwamen, vooral bij dames van de bourgeoisie. Als zij had gekozen voor een leven in de *high society*, dan was ze dame geworden om mooi te zijn met dergelijke rokken, wufte hoeden en zijden handschoenen. En uiteraard zou ze een aankleeddame hebben gehad om haar daarmee te helpen.

Maar Florence was juist het tegendeel en we kunnen stellen dat de hiermee tot grote zegen is geweest. Zo kwam ze op voor de arme boeren in de toenmalige kolonie Brits Indië. Ze richtte daar het departement van Gezondheid op. Ze was haar tijd ver vooruit door een eerste vorm van microkrediet in het leven te roepen: tegenwoordig zet koningin Máxima zich daarvoor in, via de Verenigde Naties.

Ook begeleidde zij Gopal Gokhale, leider van de Indiase onafhankelijkheidsbeweging, om de Britse kolonie zelfstandig te maken. Ze maakte dit feit in 1947 zelf niet meer mee (ze stierf al in 1910) maar ze geldt wel als een van de wegbereiders van de Indiase onafhankelijkheid. Zo heeft zij met haar streven Mahatma Ghandi beïnvloed. Ghandi op zijn beurt was inspirator voor dominee Martin Luther King in zijn strijd voor gelijke burgerrechten in de Verenigde Staten. En het was King die de anti-apartheidsbeweging in Zuid-Afrika stimuleerde, van wie onder anderen aartsbisschop Desmond Tutu een voorvechter werd. Zo kunnen de zegeningen van Florence Nightingale een voor een geteld worden.

Order of Merit

Florence Nightingale kreeg in 1907, op haar 87ste, als eerste vrouw opgenomen in de Order of Merit (de orde van verdienste), een hoge oninklijke onderscheiding. Maar koning Eduard VII weigerde aanvankelijk haar de onderscheiding op de borst te spelden omdat ze een vrouw was. Dat is later wel goed gekomen. In haar idealen was ze een vrouw van koninklijk formaat, maar haar gedrevenheid, werd niet altijd in dank aanvaard, zeker niet in het toen nog oppermachtige bolwerk van mannen met hoge hoeden. Sommige biografen hebben dit uitvergroot, waardoor er soms een vertekend beeld van Florence Nightingale ontstond.

Juni wordt oefenmaand voor diensten in 'nieuwe normaal'

Kerkelijke gemeenten doen er goed aan vanaf 1 juni - naast online vieren - samen te komen met maximaal dertig mensen. Op deze manier kunnen gemeenten oefenen met kerk-zijn in een anderhalvemetersetting. Met deze aanbeveling komt het moderamen van de Protestantse Kerk naar aanleiding van overleg van de gezamenlijke kerken met de rijksoverheid. Scriba ds. René de Reuver: „God dank kunnen we elkaar binnenkort weer ontmoeten. Tegelijkertijd is het een bitterzoet advies. Kerk-zijn in een anderhalvemetersetting is echt een andere beleving dan dat we gewend zijn. Het spontane is er af. Er komen veel regels om rekening mee te houden. Respecteer die regels ten allen tijde, maar wees vooral verheugd over het feit dat we weer samen kunnen komen rond het evangelie van Jezus Christus.” In een protocol dat in week 20 beschikbaar is gekomen worden richtlijnen gegeven voor routes in en naar het kerkgebouw, hygiëne, placering, uitnodigingsbeleid, zingen et cetera. Iedere kerkenraad kan dit protocol gebruiken voor plaatselijk beleid. Het is uitdrukkelijk niet de bedoeling dat er meerdere vieringen achter elkaar worden georganiseerd of dat er tegelijkertijd groepen van dertig mensen in verschillende zalen worden geplaatst, omdat dan de hygiënemaatregelen niet in acht genomen kunnen worden.

Dit jaar geen Tsjerkepaad vanwege het coronavirus

Tsjerkepaad - de jaarlijkse zomerse openstelling van kerken in Fryslân - gaat dit jaar niet door. Ook alle omlijstende activiteiten

zoals fiets- en wandeltochten zijn afgelast, meldt de organisatie. Reden is uiteraard het coronavirus. 'We doen letterlijk en figuurlijk niets onder onze Tsjerkepaadvlag! De veiligheid van mensen, vrijwilligers en bezoekers, staat voorop', aldus de stichting. Er komt deze zomer ook geen Tsjerkepaadgids op papier. Wel wordt de website tsjerkepaad.nl vernieuwd, met hulp van mensen uit de commissie die zich inspant om meer jongeren voor Tsjerkepaad te interesseren. Op deze site komen onder meer foto's en verhalen over kerk zijn in deze onzekere tijd, en persoonlijke verhalen van hoop, geloof en liefde. Iedereen die een dergelijk verhaal en eventuele foto's wil delen, kan die insturen naar webmaster@tsjerkepaad.nl.

Florence Nightingale op een ingekleurde lithografie door H. M. Bonham-Carter, 1854

The Lady with the Lamp

Op Britse middelbare scholen is Florence Nightingale bekend als *The Lady with the Lamp* (de vrouw met de lantaarn). Deze bijnaam ontstond door het gedicht *Santa Filomena* van de dichter Henry Wadsworth Longfellow.

Theologische anticipatie

Een vrouw die op zo veel terreinen baanbrekend werk heeft gedaan, moest wel steunen op Godsvertrouwen. Dat kunnen we inderdaad van Nightingale zeggen. Zij was inspirator van de Amerikaanse 'social gospel'-beweging. Zij was in haar geloof van mening dat je God moet helpen bij de schepping, als voortgaande ontwikkeling. Deze ingeving werd later het hoofdthema van de procestheologie van Piere Teilhard de Chardin c.s.

In die mening stond zij niet alleen. Ruim een eeuw later komt de gedachte terug bij auteurs

als Dietrich Bonhoeffer en Etty Hillesum. Het is misschien te veel gezegd dat zij directe invloed had op deze stroming, maar de zaadjes die zij uitstrooide zijn ook op dit gebied tot wasdom gekomen. In haar boek *Suggestions of Thought* beschrijft ze haar christelijke drijfveren. Ze stelde daarbij tot slot, dat het de opdracht van de mensheid is met hulp van God én de wetenschap de beperkingen in het leven te verruimen, zodat mensen steeds meer naar hun goddelijke aard gaan leven. Kenners als Evelyn Underhill gaan zo ver dat ze haar tot de mystici rekenen.

In de hal van het vroegere ziekenhuis De Weezenlanden in Zwolle hing een plastiek met de Latijnse naam *Lampas Charitatis*, een eerbetoon aan het werk van Florence Nightingale.

Maurice C.J. Wielenga uit *Joure* is publicist en een vaste medewerker van *Geandewei*

VOLGENDE KEER in G eandewei

Wat heeft ú met Israël?

